

Peter Fabricius

To Russia with Love och hopplös hängivenhet

Daily Maverick, 22 februari 2024¹

Förra helgen (18 februari) postade ANC:s generalsekreterare Fikile Mbalula² följande på X: ”Från Ryssland själarnas gemenskap, den nya världsordningen på gång.”³

Mbalula i rysk TV

Mbalula skrev från det ”första internationella forumet för partier mot dagens nykolonialism” med rubriken ”För Nationernas Frihet” anordnat av Vladimir Putins parti Enade Ryssland.⁴ Forumet hade samlat cirka 400 delegater från drygt 50 länder.

Mbalula råkade vara i Moskva⁵ när Putins regering tillkännagav att oppositionspolitikern Alexej Navalnyj dött i fängelset fredagen den 16 februari.

För många regeringar i Väst – och förvisso många ryska oppositionella – ses Kreml som huvudmisstänkt för Navalnyjs död efter att ha försökt förgifta honom nära fyra år tidigare.

Men Mbalula nämnde inte med ett ord Navalnyjs död under oklara omständigheter – inte ens ett krav på utredning.

Tvärtom försäkrade han att ANC till varje pris skulle stå lojalt med Ryssland.

”Vi, Sydafrika, sluter upp bakom Ryssland som vår vän och det tänker vi inte be om ursäkt för ... vi kommer aldrig att svika er”, sade Mbalula vid forumet enligt [ryska nyhetsbyrå] *RIA Novosti*.

¹ *Daily Maverick* är en sydafrikansk online-nyhetspublikation och veckotidning med kontor i Kapstaden och Johannesburg. (Wikipedia). Hemsida: <https://www.dailymaverick.co.za/>

² *Fikile April Mbalula* (1971-) har varit generalsekreterare i ANC sedan 2022. Mellan 2010 och 2023 var han minister (transportminister 2019-2023).

³ Se <https://twitter.com/MbalulaFikile/status/1759257434860761233>

⁴ Enade Ryssland bildades i december 2001.

⁵ Se: [Fikile Mbalula heads to Moscow for forum on combating Western ‘neocolonialism’](#) (*Daily Maverick* 14/2 2024)

Han förklarade att Sydafrika var redo att offra relationerna med andra vänner för vänskapen med Ryssland.

Detta löfte om absolut hängivenhet till Ryssland har förstås slagit ner tungt bland västliga diplomater i Sydafrika, framför allt bland länder som svarade för betydande stöd till ANC när det från exilen bekämpade apartheid.

Nu är det ju förstås så att Mbalula inte helt sällan ställer till med besvär också för det egna partiet.

Men det råder ingen tvekan om att hans besök i Moskva hade partiets välsignelse.

När *Daily Maverick* förra veckan ställde frågan till partiledaren [och Sydafrikas president] Cyril Ramaphosa tog han inte avstånd från Mbalulas besök även om hans svar blev svävande:

”Det här är frågor under utveckling där vi försöker få in alla i samma tält, så ta det lugnt. Världen är upp och ner just nu. Det händer så mycket och så mycket förändras överallt.”

Putins parti Enade Ryssland

Onekligen förefaller det upp och ner att ANC – ett parti som fortfarande brukar stoltsera med att vara socialistiskt – springer benen av sig för att fraternisera med Putins parti Enade Ryssland, som ju, om något, snarare har likheter med fascismen.

Det ser kort och gott ut som att ANC lider av en ogenomtänkt nostalgi till Rysslands tidigare inkarnation, Sovjetunionen, som stödde ANC på grund av den ideologiska gemenskapen.

Men 34 år senare representerar Putin och hans Enade Ryssland den slags laglöshet och oligarkdominerade ekonomi som torde få Karl Marx att rotera i sin grav.

Partiet har ju nu formellt anslutit sig till den ”ryska konservatism” som ryska ortodoxa kyrkan är den främsta exponenten för.

Där ingår starkt motstånd mot, speciellt aborträtt och homosexualitet och allt som kan tänkas sätta individens rättigheter över familj, gemenskap och nation.

Putins regering och det styrande partiet ger också stöd till politiska partier längst ut på högerkanten i Europa – som Marine Le Pens *Rassemblement National* i Frankrike och *Alternative für Deutschland* (AfD) i Tyskland.

I USA har det främst varit den Trumpvänliga högern inom det tidigare rätt högerinriktade republikanska partiet som motsatt sig amerikanskt stöd till Ukrainas försvarskamp mot Ryssland.

Många motsättningar

Rysslandskännaren Irina Filatova, professor emeritus och högre forskarassistent vid University of Kwazulu-Natal [i Sydafrika] anser att det rent objektivt finns stora oklara inslag i ANC:s fraterniserande med Putins parti.

Men för ANC räcker det att man med Enade Ryssland har gemensamt en ”anti-västlig, anti-kolonial” agenda. När någon av dem hör ord som ”antikolonialism” eller ”neo-kolonialism” reagerar man som Pavlovs hundar, säger hon.

”De ser på omvärlden med sovjetiska utgångspunkter. Det finns utsugarländer och utsugna länder och det synsättet passar dem perfekt. Så ser deras mentalitet ut, det är deras ideologi.

Bakom kan finnas ekonomiska frågor eller vad som helst, det bryr de sig inte om. Så där ser jag inga motsägelser.”

Filatova tillägger att den intervju som Fox News tidigare nyhetsankare Tucker Carlson nyligen gjorde med Putin avslöjat flera objektiva motsättningar – exempelvis Putins territoriella anspråk på Ukraina baserat på 800-talets eller 1600-talets historia. Och hans påstående att Ukraina var en artificiell statsbildning eftersom det var Lenin som skapat den.

Om detta stämde skulle de flesta länderna i Afrika också vara artificiella, då de flesta av dem skapats efter 1919 av koloniala makter,

I intervjun med Carlson beskyllde Putin Polen för att ha orsakat nazisternas invasion 1939. Filatova noterar också att i intervjun hade Putin gjort anspråk på i varje fall delar av polskt territorium på grund av att Ryssland varit med om att dela upp Polen på 1700- och 1800-talet.⁶

ANC borde ta avstånd från detta och även, om man vägledades av sina principer, ta avstånd från Putins anspråk på andra länders territorium, säger hon.

”Men ser du, ANC kan inget om sådana frågor. De är inte intresserade av sådant. De kan inte sin egen historia. Och de känner inte till sina egna principer. De sitter fast i kolonialtiden. Det här är bara propagandaexercis.”

Maktallianser

De flesta bedömare anser inte att Enade Ryssland är något parti i bemärkelsen att ha någon egen ideologi eller ens någon självständig existens.

”Egentligen är det maktens parti”, som Olexiy Haran uttrycker det.

”Det handlar om personer runt Putin och de saknar all diskussionsfrihet inom partiet”, säger Haran, professor i jämförande politik vid universitetet i Kyiv-Mohyla akademien och forskningschef vid Stiftelsen för demokratiska initiativ, en ledande ukrainsk tankesmedja.

”De här personerna har ingen ideologi. De är mest intresserade av att hålla sig kvar vid makten och hålla saker och ting rullande. Om det skulle uppstå några problem för Putins regim kan de snabbt komma att byta sida eller tona ner att de någonsin stött Putin.

Så ser den bistra verkligheten ut i en regim av fascistisk typ.”

Samuel Ramani, lärare i statsvetenskap och internationella relationer vid Oxford University och författare till den nyligen utkomna boken *Russia in Africa*, håller med om att ”Enade Ryssland är främst ett allmänt samlingsparti som tjänar Putins ambitioner”.

”Sedan valet 2012 och de protester som följde på det har Enade Ryssland antagit en mer konservativ politisk agenda för att närma sig Ortodoxa kyrkan och nationalister. Men på det internationella planet är man smidigt.”

Han säger att Enade Rysslands strategi med att bilda parti-till-parti-relationer med länder i Afrika och partier i Globala Syd liknar det kinesiska kommunistpartiets försök att exportera sin styrelsemodell till länder som Etiopien.

Enade Ryssland bygger på det arv av inter-parlamentarisk dialog som hjälpte Ryssland att återskapa partnerskap i Afrika i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet, säger han.

”Anti-västlig hållning och multi-polaritet är ett mycket bättre redskap för Enade Ryssland än konservatism för att nå ut i Afrika och dominera partiets kontakter i länder som Sydafrika.

Det är det som får mig att misstänka att ANC kommer att ha direkta kontakter med dem och att vänsteraktivister som Julius Malema [ledare för den nationalistiska vänsterorganisationen

⁶ Mer om Tucker Carlsons intervju med Putin, se [Sällsynt intervju med Putin](#) (SVT) och [Tucker Carlson är den populäraste amerikanen i Ryssland](#) (Svenska Yle)

EFF, Economic Freedom Fighters, i Sydafrika] inte har några betänkligheter mot att uttala starka sympatier för det politiska systemet i Ryssland.”

Uppfattningen att Enade Ryssland inte drivs av någon ideologi verkar bekräftas av det faktum att Putin och hans parti har etablerat band inte bara med partier på högerkanten, utan också med partier till vänster runt om i världen.

På högerkanten har partiet undertecknat samarbetsavtal med det populistiska Frihetspartiet i Österrike och Femstjärnerörelsen⁷ i Italien.

På vänsterkanten, bortsett från det avtal som ingicks med ANC redan 2012, har partiet också undertecknat överenskommelser med partier som Folkets revolutionära parti i Laos, kommunistpartiet i Vietnam, Nya partiet i Azerbajdzjan, Valfärdspartiet i Armenien, Arabsocialistiska Baath-partiet i Syrienregionen, Arbetarpartiet i Nordkorea, Kubas kommunistiska parti, m fl.

Ömsesidig nytta

Maria Snegovaja, Senior Fellow för Ryssland och Eurasien vid *Center for Strategic and International Studies* i Washington, har också i sin studie om spridandet av ryska påverkansoperationer i Europa funnit att Moskva knutit kontakter med såväl partier till vänster som till höger i Europa.

I sin rapport från maj 2022, *Fellow travellers or Trojan horses? Similarities across pro-Russian parties' electorates in Europe*, studerade Snegovaja agerandet hos politiska partier (som fått mer än 2 procent i val mellan 2008 och 2017) i 15 av EU:s medlemsländer och fann att 40 av dessa partier öppet omfattade pro-ryska ståndpunkter.

De pro-ryska partierna, ”oavsett ideologi (höger eller vänster), tenderar att inta betydligt mer EU-skeptiska hållningar än anhängarna till traditionella partier”.

Hon säger att denna EU-skepticism är förklaringen till att de ansluter sig till synsätt och politik som indirekt gynnar Kreml.

”Något belyser det också den opportunistiska mer än ideologiska karaktären av ryska påverkansoperationer inom EU, där man utnyttjar läget i respektive regioner. Med andra ord är dessa partier medföljande till Kreml.”

Genom att karakterisera dessa pro-ryska partier som ”medresenärer” – snarare än trojanska hästar – avser Snegovaja att de europeiska partierna och Ryssland ömsesidigt befrämjar gemensamma EU-fientliga intressen i stället för att Moskva ensidigt skulle använda sig av europeiska partier för att flytta fram sin egen anti-EU agenda.

Snegovaja säger till *Daily Maverick* att hennes arbete handlar om Europa. ”Men vi kan tryggt utgå från att Kremels attityd ser likadan ut i andra geopolitiska sammanhang.”

För en tillämpning av hennes tes utanför Europa skulle man behöva vidga den EU-skepticism hon identifierat till en vidare skepticism – eller, i själva verket, fientlighet – mot Väst mer allmänt.

Det verkar därför inte som om Mbalula och ANC är Putins eller Enade Rysslands ”nyttiga idioter”. De är inte Rysslands Trojanska hästar utan mer medresenärer, förenade av en gemensam fiende. Skillnaden består i att den gemensamma fienden betraktar Sydafrika som en vän.

Daily Maverick har bett ANC:s språkrör Mahlengi Bhengu-Motsiri och Nomvula Mokonyane, ordförande i internationella utskottet i ANC:s nationella ledning, att bekräfta att Mbalula verkligen sagt vad som tillskrivits honom av *RIA Novosti*.

⁷ Femstjärnerörelsen grundades 2009 av högerpopulisten Beppe Grillo

Ingen hade när detta skrivs svarat.

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

Peter Fabricius: [Sydafrikas arméchef i Moskva för samtal om militärt samarbete](#) (maj 2023)

[Sydafrika i valet och kvalet](#) (artikelsamling, juni 2023)

Dale T McKinley: [Internationalism och kriget i Ukraina – hyckleriet i delar av vänstern](#) (juli 2023)